

ՏԱՍՆԵՐՈՐԻՒ ՏԱՐԻ

ՄԵԼԿ

Տարեկան դիմել 10 րուբլ, կէս տարեկան 6 րուբլ:

Առանձին համարները 5 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմյանց նամակները:

Ստորագրողները դիմում են ուղղակի

Тифлис. Редакция «Мелк»

Խմբագրատունը բաց է առաջօրեան 10—2 ժամ:

(Բացի կիրակի և տոն օրերից):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն յիշուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են

խրատման րաւին 2 կոպէկ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Նամակ Հին-Նախի-
ջնանից: Նամակ խմբագրին: Ներքին լուրեր:—
ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Հայոց խնդիր: Միա-
ցեալ ընկերութիւն: Ազգային ժողով: Խառնու-
նդ: Կարգադրութիւն: Արտաքին լու-
րեր:— ՀԵՌԱՎԵՐԻՆԵՐ. — ԹԱՅԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ-
ՆԵՐ. — ՖԷԼԻՍՏՈՆ:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ՀԻՆ-ՆԱԽԻՋՆԱՆԻՑ

Նոյեմբերի 5-ին

Կարգում են (Մշակի) և (Մեղուի) այն յո-
ղուածները, որոնք վերաբերվում են Վեդիգեան
ճանապարհի վարձակաւորներին տուած ուժեղեցե-
րին:

«Մշակը» համարում է այդ անգին ուժեղեցե-
րը անբարոյականացնող: Դորան հակառակ (Մե-
ղու) համարում է քաւոյա կաւացուցիչ և
չնորհաւորում է... Քեզ ինչ մտածում եմ ինքս
ինձ. միթէ ամեն բան ճանաչում է և անկեղծ է,
ինչ որ գրվում է խօսվում է...

Իսկ խեղճ ծխական ուսուցիչը իր ապրուստը
հաղի հազ կարողանում է պահպանել, ստանա-
լով տարեկան 100 րուբլուց մինչև 500 րուբլ
և այն էլ ինչ չարչարանքով, ինչ թուք ու մուրով
է ստանում այդ ուժեղեցի խեղճը միայնակ, եր-
կար ժամերով ցրտի, փոշու, խոնաւութեան և
չափ անցած անյիշելի նեղութիւնների են-
թարկված, ստանում է իր լուծը. նրա մասին
ոչ ոք չէ մտածում:

Այո, ողորմելի ծխական ուսուցիչին չեն չնոր-
հաւորի, նրան չեն ասի թէ ասելի բարոյակա-
նացնող կը լինէր, եթէ նա կարողանար մարդա-
վարի կեանք ունենալ. ընդհակառակն, նրան
միշտ կասեն որ զարդի նիւթական միջոցը չէ
ներում ասելի տալ. համբերիր, ազգային գործ
է, պէտք է նեղութիւնները տարած, մինչև որ
գրութիւնը փոխվի, լաւանայ...:

Չը գիտեմ անտեսութեան, ազգային տնտե-
սութեան որ կէտիցն են նայում պ. պ. չնոր-

ՖԵԼԻՍՏՈՆ

Վերջապէս Սարա Բերնար, Ֆրանսիացի
տիեզերահաշակ դերասանուհին այսօր մեկնեցաւ
Վիեննայից, պարպեց ոմանց քաւանները, տեղը
քաղցր յիշատակ թողնելով, և ոմանց սրտին մէջ
էլ ցաւ և կսկիծ դետեղելով, որովհետեւ չափերը
չարժանացան զինքը տեսնելու: Երանի նոցա,
որք առանց տեսնելու դարձեալ հանձարին հա-
ւատում և գնահատում են: Ամենքը ասում են
թէ անմահ Պատտի երգչուհին անգամ կեան-
քումը այնքան յարգանք և մեծարանք չէր տե-
սած, որքան վայելեց Սարա Բերնար հրէու-
հին, աշխարհիս չըջանը անելով: Այժմ գնում է
Ս. Պետերբուրգ, անտից էլ պիտի չուէ Եգիպտոս,
Հնդկաստան, Չինաստան, Ժաքոն, կարելի է մինչ
հիւսիսային բնեղը: Վիեննայում 10 ներկայա-
ցում տալու համար 25,000 Ֆիլորին վարձատրու-
թիւն առաւ, ի բաց առեալ ծանրագին անթիւ
ընծաները, և անձրեկ նման գլխին տեղացած
անհամար պսակները: Վիեննացիներից տեսած
պատիւը ոչ մի տեղում չէ տեսել. ինքը Վիեն-
նա գալու համար տակաւին փարիզից չը մեկնած
10 ներկայացման տոմսակները Ռինկ թատրոնի
անօրէնը արդէն ծախած էր, զինքը սովորական
գնեկից քառասպատիկ բարձր լինելով հանդերձ:

Ներկայացման գիշերները 3—4 հազար հոգի
Թատրոնին առաջ խանգած էին տոմսակ առնե-

հաւորողները, մի քանիսն սովամահ են լինում,
մի երկուսին առաւ առճիկներ տալու համար:

Ամեն թղթակցութիւններից երեւում է որ ծը-
խական զարդերից չափերը արդէն ընկնում
են, փակվում են, ուսուցիչները փախչում են,
եղած չեղած գումարները կորչում են, հոգաբար-
ձուները և երեցփոխանները խարդախութիւններ
են անում: Այս ամենը ոչինչ, Բայց որ մի Նա-
հապետեան 6,000 րուբլ ուժիկ է ստանում,—
պէտք է տես կատարել:

Շատ լաւ, ապագայ սեպտեմբերին կը կատա-
րենք այդ տոնը: Իսկ այժմ խնդրում ենք ուսու-
ցանել մեզ թէ ինչ անենք, երբ մի կողմից զօ-
րեղ կարիքը, իսկ մյուս կողմից անսիրտ և ան-
հոգ ժողովրդի և հոգաբարձուների վարձկաններ
ենք:

Ներքեց է որ պատմեն մի դէպք և դա թող
համարվի չնորհաւորութիւնների արձագանք: Մի
բարեկամ ծխական, զիւղական զարդի ուսու-
ցիչ է, ստանում է 150 րուբլ տարեկան ուժիկ
և ապրում է ընտանիքով: Կասեն, ի հարկէ, որ
հայ ուսուցիչի համար ընտանիք ունենալը պէտք
չէ. ինչ և իցէ, խեղճը այդ ուժիկով ապրում
էր, յանկարծ գողերը յափշտակեցին նրա ունե-
ցածը, մի և նոյն ժամանակ նրա մանուկը ծանր
կերպով տկարացաւ տարափոխիկ ախտով, որ տե-
րում էր այդ ժամանակ գուառում: Մանուկը
վախճանվեց: Խեղճ հայրը իր տարեկան ուժիկ
երկու երրորդը արդէն վատնել էր բժշկի և դե-
ղերի վրա, վերջը նա մի այլ տեղում իր մի քա-
նի ծախած իրերից փոխարինարար պէտք է
ստանար 40 րուբլ մի մահտեսի վաճառականից,
որի գործակաւարը գիւղումն էր: Երկու երեք
չաքաթ է անցնում, մահտեսու գործակաւարը
պահում է թէ փողը և թէ նամակները, նոյն
իսկ դեղերը, որոնք մեռնող մանուկի համար էին
ուղարկված. գործակաւարը հաւատացնում էր
որ հաշիւ է ունեցել ուսուցչի ազգականների
հետ: Խեղճ բարեկամ ստիպված էր առանց բժշ-
կի, առանց փողի և դեղերի վերադառնալ իր
հիւանդ ընտանիքի մօտ: Յայտնի բան է որ նա
մեծ միտքաւորութիւն զգաց կարողացավ լրագիրնե-
րում որ հայ ուսուցիչներից ոմանք ստանում են
չորսից մինչև վեց հազար րուբլ ուժիկ, որ ճնա-
լու համար, տոմսակ չը կար, բայց ամբողջ փո-
խանակ ցրվելու, բացօթեայ տեղ ձիւնին տակ
սպասում էր, գոնէ դերասանուհու կառքը ող-
ջուներու բախտից չը զրկվելու բաղձա-
նօք: Այս հանձարաւատ աղջկան չնորհւր
վաշխառու հրէաները լաւ դրամ չահեցան, վա-
ղուց տոմսակներ գնելով և մի նստարանը մինչ
40—50 Ֆիլորին ծախելով:

Սարա Բերնար ներկայացուց «Լա դամ
օ կամելիա», «Ֆրուֆրու», «Էրնանի», «Աղբիւն լը
կուվրէօր»: Ինքը ինքն էր Grand Hotel հիւրա-
նոցը, ուր տեղ 6 սենեակ վարձած ունէր,
և մի սենեակ էլ իր չներին համար, ո-
րոնք խորոված հաւ էին ուտում: Ամեն
ճիւղէրը չը գիտեմ որտեղ ասած է թէ,
ինչ անիծեալ անհաւատարմութիւն կայ մարդկա-
յին սեռին մէջ. դերասանուհի կայ որ մի կտոր
միտ հազիւ կարողանում է ճարել, իսկ Սարա
Բերնարին չները խորոված վառեակներով են
կերակրվում: Վիեննայի զաւեշտական թերթերը
զանազան կարեկատուներով երևելի դերասա-
նուհուն ծագր արին, ի միջի այլոց «Քիւլէրէթի»
անուն երգիծաւան թերթը մի պատկեր էր չի-
նել: Սարա Բերնար խորխորաբար կանգնած,
իր առաջը ծռակ չըլած Բերլինի թատրոնի տը-
նօրէնը, աղաչելով որ դերասանուհին Բերլին
գայ և գոնէ 3 անգամ ներկայացում տայ, իսկ
Սարա Բերնար պատասխանում է թէ, երբ
պրուսացիք Ուլխս և Լօրէնը Ֆրանսիացուց կը
վերադարձնեն, այն ժամանակ կը գայ և միան-
գամ կը խաղայ:

Բանը կլանում է մանր գաւառական զարդերի
եկամուտները, որ վերջապէս լուս. ու մուշ
փակվեցան տեղիս երկուսն զարդերը, որոնք
գաւառումս առաջ մինչև 15 թւով էին, իսկ
այժմ հազիւ երկուսն են մնացել դեռ ևս:

Դրանով էլ անշուշտ միտքաւորված կը լինի
խեղճը որ նախիջնանցին մի քայլ առաջ անե-
լուց յետոյ, երկուսը յետ է անում:

Ուսուցիչ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

Թիֆլիս, 8 նոյեմբերի

Ինչպէս անցեալ տարի, նոյնպէս և այս տարի
կրկնվում է այն հարցը՝ թէ հարկաւոր է Թիֆ-
լիսում ունենալ մի բարեգործական ընկերու-
թիւն, որ նպատակ ունում առնող չքաւոր երի-
տասարդներին. բայց մինչև այժմ մնացել է ճայն
բարեաւոյ յանապատիւ: Բայց միթէ մեր հա-
րուստները չեն մտածում ձեռնամուխ լինելու
այդպիսի մի ազգօգուտ գործին, որի օգուտները
վաղուց իրանց յայտնի են, որ իրանց պատիւ կը
բերէր: միթէ պէտք է մտածեն միայն իրանց որ-
դուց դատարարակութեան վրա. ապա ինչ պէտք է
անեն այն հարկաւոր խեղճ երիտասարդները, ո-
րոնք զայիս են զանազան զաւառներից, գոնէ
տարրական կրթութիւն ստանալու, որ իրանց խեղճ
աղքը գոնէ իրանց միջնորդութեամբ այս—բերին
արժանանայ: միթէ հարուստի որդին աւարտե-
լով իր ուսումը յանձն կառնի (բացառութիւն
չաւ քիչ) մի որ և իցէ գաւառական քաղաքում
կամ գիւղում դաս տալ: Ոչ, և հազար անգամ
ոչ. հարուստի որդին աւարտելով իր ուսումը
իսկոյն դիմում է կամ համալսարան բարձր գի-
տութիւն ստանալու (չաւ քիչ) և կամ թագա-
ւորական ծառայութիւն: Ապա ունի մը-
նում այդ ծանր պաշտօնը կատարելու.
կրկին Ներսիսեան զարդի խեղճ քաղ-
ցած մնված երիտասարդներին, որոնք ան-
ցուցանում են 7 տարին թշուառութեան և
ստանձնաց մէջ, շատը մինչև անգամ չունե-
նալով կարողութիւն գնելու գրքեր և չո-

կր որ կ. Պոլսոյ դեսպանները հերթը եկած
հայկական հարցով զբաղվում էին, յանկարծ
չար սատանան էլ եղիպտական հարցը և Ռու-
սաստանի պատերազմական տուգանաց խնդիրը
փչեց. լաւ կը լինէր, եթէ յարմար առիթ
գտնելով, աշխարհի վերջը գար. այն ժամա-
նակ ոչ հարց կը մնար, ոչ խնդիր. բայց
բարեբախտաբար կամ զժրախտաբար՝ այստեղ,
միամիտները ա՛ռ ու զողով և բաղամիտները
հետաքրքրութեամբ ի դուր սպասեցին երկ-
րագնաւի տապալմանը. ոչ թէ աստղերը վար-
թափեցին, այլ մուրաքներից մի փոքրիկ քարի
կտոր անգամ վար չըկաւ, ոչ թէ ջրհեղեղ, բայց
ընդհակառակը այն օրը առանց մի կաթիլ անձե-
ր և գաւու երկրները սովորականից աւելի պարզ
ու պայծառ էր, կարծես թէ աստղաբաշխների
գուշակութիւնները ծաղրել կուզէր:

Շատ հաւանական է որ պոլսեցիք աշխարհիս
կործանումը պատրուակելով «Ժուրնալ դ'Որիա-
նի» բաժանորդագրիները ուղարկում էին, բայց
հիմայ վտանգը անցաւ, մեծ յոյս կայ որ անյա-
պաղ կուղարկեն:

—Լսեցիր, եղբայր, Անգղիոյ խորհրդականաց
ժողովին մէջ դիւանագէտ մի պարոն համակրելի
մի դիտողութիւն է արել հայկական հարցի մա-
սին. որքան պէտք է օւրախ լինինք որ մեզ
համար մտածողներ կան:

—Ինչպէս բան է դա:

—Ահաւասիկ, պարոնը այսպէս է ասել. «Ու-
մանեան կառավարութեան Հայաստանի կամ
Քուրդիստանի մէջ մտցնելիք բարենորոգմանց

րեր: Դիմում է ուսումնարանի կառավարու-
թեանը, բայց ինչ անէ մի Ներսիսեան զարդ.
400 աշակերտներին, իր կարողածին չափ կարո-
ղանում է օգնել. բայց մէկին օգնելով, միթէ
զրանով ապահովում է և միւսի կեանքը: Ոչ,
սիրելի ընթերցողք, նա անցուցանում է իր
կեանքը դառնութեան մէջ. կան այնպիսիներ,
որոնք միայն թռչակով են (7 ր.) քաւականա-
նում, իսկ կան և այնպիսիներ, որոնք զրանից
քիչով, ուրեմն ձեզ եմ թողնում դուք դատեցէք,
սիրելի ընթերցողք, թէ՛ ինչ պէտք է լինի այս-
պիսի աշակերտի դրութիւնը, ինչ ֆիզիկական
ոյժ պէտք է մնացած լինի նրա մէջ, որ կարո-
ղանայ իր դասերը պատրաստել. ինչպէս կարող
է նա այդ անել, քանի որ նա քաղցած է, քանի
որ մարմինը պահանջում է կանոնաւոր սնունդ:
Ուրեմն ինչո՞ւ վրա նա հոգայ՝ իր դասերի, թէ
կենսական պիտոյքների, Պատահում է մինչև
անգամ, որ ամբողջ ամիսներ ցամաք հացով է
կերակրվում խեղճը, բացի տեսնակի խոնաւու-
թեան և ձմեռվան ցրտից և չափ անգամ չը կա-
րողանալով տանել այդպիսի խիստ կեանք, կըն-
քում է իր կեանքը ուսումնական չըջանում և
թողնում է իր ծնողաց դառնութեան յիշատակ:
Ահա այս է պատճառը, որ ամենայն տարի հա-
րիւրաւոր աշակերտներ թողնում են ուսումը և
իրանց թերի ուսումով դուրս են գալի աս պարէզ,
մտնում են հասարակական կեանք առանց ծա-
նօթ լինելու նրա ամեն մի դիպուածին: Ահա այս
տարտամ վիճակի մէջ է Թիֆլիսի ուսանողու-
թեան վիճակը, որը առօրեայ հարց պէտք է
զառնայ Թիֆլիսում հիմնելի մի բարեգործա-
կան ընկերութեան:

2.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏԻՑ մեզ հազորդում են հետե-
ւեալ լուրը: Վեդիգեան ճնապարհի մի աշակերտ
5 րուբլ է ուղարկում իր ընկերոջ վրա, որ ու-
սանում է Թիֆլիսի Ներսիսեան զարդում, խնդ-
րելով ուղարկել նրան մի քանի կտոր հայոց
գրքեր և ի միջի այլոց «Հայաստանի սովը և էջ»
մասին ժողովոյս կարծեաց մեծամասնութեան
կողմանէ իմ ունեցած զաղափարիս վրայօք կառ-
կածելու կամ չը կառկածելու պատասխանատու-
թիւնը յանձն առնելու և ըստ այնմ խնդրել մա-
կելու տեսակէտից հեռանալու կամ չը հեռանա-
լու համար ինչ սկզբունքի վրա հիմնվելով, որ
և իցէ մի առաջարկութեան պատրաստուելու
փափուկ պաշտօնից այժմէն ինքզինքս հրաժա-
րած համարելու տարակոյս չունենալս, և ժողո-
վէզ գոհացուցիչ մի պատասխան ստանալու ա-
պահով լինելս յայտնելով պարտքս կատարած
կը լինեմ:

—Ես ոչինչ չը հասկացայ, եղբայր, դա հա-
նելուկ է, ինչ բան է:

—Ոչ, եղբայր, քու խելքդ չը հասնիր, դիպու-
մաթի խօսքը որքան անհասկանալի լինի, նշա-
նակում է որ այնքան հանձար կայ մէջը:

—Ո՛ւր ես, եղբայր չես երևում:

—Տանս մէջ փակված պարապում եմ, մի
նոր տեղական պիէսա եմ պատրաստում:

—Ինչ է պիէսայիդ նիւթը:

—Նոր սերմանված զաւաղալ:

—Դա ինչ է նշանակում:

—Կա նշանակում որ իմ պիէսան նոր սեր-
մանված է, յետոյ Սուղուկեանցի «Խաթաբա-
լային» նման հեռանկաւ կը մշակվի:

Կըսօ